

Michiel de Ruyter nevét jól ismerjük. Nemcsak úgy, mint Hollandia egyik legnagyobb tengeri hőst, hanem mint azt az embert is, akinek élete és tettei különleges módon összekötik a holland és a magyar reformátusság történetét. Nem véletlen, hogy jövő szombaton Urkben konferenciát szervezünk róla és erről a kapcsolatról – és ezennel is szeretettel hívunk mindenkit erre az alkalomra. De Ruyter neve kalandokat, tengeri csatákat, bátorságot idéz fel bennünk, a hollandokban manapság többet is, és a róla szóló párbeszéd árnyaltabbá vált. De általában még mindig hősként tekintenek rá sokan. Dalok szólnak róla, könyvek és filmek készültek az életéről, zászlóshajóját, a *Zeven Provinciënt* újraépítették, és még utcák is viselik a nevét. Mégis, számunkra talán a legfontosabb az, hogy egy olyan történet fűződik hozzá, amely a hitről, az irgalomról és az Istenhez való hűségről szól – és amely a magyar reformátusok számára is máig élő örökség.

1675-ben, amikor Michiel de Ruyter a spanyol flottát segítette a franciák ellen a Földközi-tengeren, észrevette, hogy a hajók között gályák is vannak. Ezeken a gályákon rabok eveztek – köztük magyar protestáns lelkipásztorok. Ezeket a prédikátorokat azért hurcolták el, mert Magyarországon nem voltak hajlandók áttérni a római katolikus hitre. Büntetésként gályarabságra ítélték őket. Amikor De Ruyter találkozott velük, szinte elviselhetetlen látvány fogadta: *szagगतott ruhák, félmeztelen, végletekig legyengült testek, sebek és fekélyek*. Voltak köztük idős emberek is, akik megjelenésükkel tiszteletet és szánalmat ébresztettek. Huszonhat protestáns lelkipásztort szabadított ki azon a napon. Amikor átszálltak De Ruyter hajójára, énekelve, imádkozva és Istennek hálát adva érkeztek meg. De Ruyter admirális pedig a legenda szerint az égre mutatott, és azt mondta: *ne nekem köszönjétek, én csak egyszerű ember vagyok. Köszönjétek Isteneteknek!* Ezért a tetteért De Ruyter Magyarországon is emléket kapott: oszlopot állítottak neki, mint *De Ruyter Mihálynak, a Szabadítónak*.

De ami ebben a történetben különösen megragadó, az az ének, amelyet a hagyomány szerint ezek a magyar prédikátorok a gályákon énekeltek. Egy ének, amelyet a magyar református egyházban ma is éneklünk:

Térj magadhoz, drága Sion, Van még néked Istened, Ki atyádként felkaroljon, S szívét ossza meg veled! Azt bünteti, kit szeret, Másképp ő nem is tehet: Sion, ezt hát jól gondold meg, S szabj határt bús gyötrelmednek.

Ez az ének – különösen a középső sora – szinte jelmondatává vált a magyar keresztyének között a nehézségek hordozásában. Ezt szoktuk ismételtetni egymásnak: „Azt bünteti, kit szeret... másképp ő nem is tehet.”

És itt érkezünk meg a kérdéshez. Ha huszonhat prédikátor, kimondhatatlan szenvedés, fogság és megaláztatás közepette ezt tudta mondani Istenről, vajon mi is mondhatjuk ezt? Szabad-e ezt mondanunk...most is...minden nehézség közepette? Ez a gondolat nem tőlük származik. Egyenesen a Szentírásból való, abból az igeszakaszból, amelyet a Zsidókhoz írt levél 12. fejezetéből olvastunk.

Egy keveset ennek a levélnek a háttéréről. Ez a levél azért íródott, hogy Krisztusban egyesítse a különböző háttérű keresztyéneket: Voltak ugyanis a judaizálók, akik azt tanították, hogy mindenkinek meg kell tartania az Ószövetség teljes törvényét: a szombat ünneplését, a körülmetélést és minden egyéb előírást. Velük szemben álltak az úgynevezett antinomisták, akik teljesen elvetették a törvényt, és a zsidókat is meg akarták győzni arról, hogy az ószövetségi törvények többé nem érvényesek.

És a két megközelítés közötti kapcsolópont, természetesen az Úr Jézus Krisztus. aki mindenki számára és minden időben ugyanaz: „*Jézus Krisztus tegnap és ma és mindörökké ugyanaz.*” Ebben a levélben Ő teljes mértékben a zsidó hit összefüggésében jelenik meg: az istentiszteleti rendek, a szertartások, az ószövetségi utalások és árnyékképek mind Őrá mutatnak. És ezt jól jegyezzük meg, testvérek: az ember nem értheti meg Jézus Krisztus személyét a maga teljességében, nem ismerheti meg igazán, ha nem érti és nem ismeri a zsidó hitet, az Ószövetséget. Az áldozati szolgálatot, a Messiás-próféciaikat, a messiási királyságot, a szombat tanítását. Ezek nélkül nem érthetjük meg Jézus Krisztus személyét, szolgálatát, szenvedését és feltámadását sem. És ugyanakkor azt is tudnunk kell, hogy ezek az ószövetségi utalások Jézusban kiteljesedtek, nem ugyanúgy kötnek, mint a zsidó népet az ószövetség korában.

És ebben a levélben hangzik el ez a komoly, de vigasztaló mondat: „*Akit szeret az Úr, azt megfedd, és megfenyíti minden fiát, akit befogad.*” Miért teszi ezt Isten? Másként Ő nem is tehet? Nem tehetne másként? Ő tehetne. Mi nem. Mert „mindnyájan vétkeztek, és nélkülözik az Isten dicsőségét”. Nincs ember, aki ne szorulna feddésre, formálásra. A Szentírás világosan mondja: *minden fiút és leányt, akit Isten gyermekévé fogad, neveli.*

Emlékszem, tavaly, részt vettem a gyülekezetünk egy ifjúsági hétvégén. Egy prédikátor, Arie de Rover szolgált közöttünk, és mondott valamit, ami utána nagyon sok fiatalot gondolkodtatott el. Azt mondta: ha valaki valóban meg akar térni, valódi bűnbánatra és megújulásra vágyik, akkor gyakran szüksége van egy válságra. Olyan helyzetre, amikor Isten megállítja, és világossá teszi számára: ha így mész tovább ezen az úton, nem lesz jó vége. És sokan a fiatalok közül akkor azt mondták: *„igen, de én nem éltem át ilyen nagy horderejű válságot. Szinte belenőttem a hitbe. Mindig is úgy ismertem Istent, mint szerető Atyát, aki akkor is szeret, amikor hibázom.”* De mit kezdünk akkor az ilyen kijelentésekkel Istenről és rólunk, mint például: *„megfenyíti minden fiát és leányát, akit befogad”,* vagy: *„ha fenyítés nélkül maradok, amelyben mindnyájan részesültek, akkor nem gyermek, hanem törvénytelen vagytok”?* S erre azt felelte az evangélista: hát akkor imádkozz ez krízisért. Imádkozz egy válságért.

S az urki fiatalok között sokan voltak, akiknek ez nehézséget okozott. És én magam együtt tudtam érezni velük, mert én is hasonlóan éltem meg a hitbeli növekedésemet: nem egyetlen nagy megrázkódtatáson keresztül, hanem fokozatosan. Nem egyetlen nagy krízis által, hanem sok kisebb válság által. És azt gondolom, ezt fontos megjegyeznünk: nincs két egyforma hitút, és nincs két egyforma próbatétel sem. Az első században a hit miatti elnyomás és üldözés, a 17. század üldöztetései vagy a 21. század kihívásai nem ugyanazt jelentik, mint egy sikertelen vizsga, egy elvesztett munkahely, egy válságba jutott házasság, egy betegség vagy egy szeretett ember elvesztése.

De mindezeknek a célja nem több és nem kevesebb annál, mint az összes többinek. Ezek eszközök, amelyeket Isten felhasználhat arra, hogy közelebb vonjon minket önmagához. A Heidelbergi Kátéval együtt valljuk Istenről: *hiszem, hogy Isten, az Atya, a mindenható, menny és föld teremtője még azt is, amit rossznak élünk meg ebben a siralomvölgyben, a javunkra fordítja.*

Jól értsük tehát meg: Isten nevelése nem egyforma mindenkinél. Nem minden hitút ugyanaz. Nem minden próba ugyanolyan. Van, akinek egyetlen nagy megrázkódtatáson keresztül munkálkodik Isten. Mások életében sok kisebb megállítási, figyelmeztetési, tanítási történik. De mindegyiknek ugyanaz a célja: közelebb vonni minket önmagához.

A Heidelbergi Kátéval együtt valljuk, hogy Isten még azt is, amit rossznak élünk meg ebben a siralomvölgyben, a javunkra fordítja. És ezért mondja a levél írója: *„Minden fenyítés a jelenben*

nem örömmek, hanem fájdalomnak látszik, később azonban békességnek és igazság gyümölcsének termését adja azoknak, akik általa nevelődtek.”

Ki ne tapasztalta volna ezt?

Gyászban, amely végül közelebb hozta a családtagokat.

Házassági nehézségekben, amelyek mélyebb őszinteséghez vezettek.

Aggodalomban a gyermekekért, amely nagyobb szeretetre és türelemre tanított.

Betegségben, amely megtanított megbecsülni az időt és egymást.

A huszonhat magyar prédikátor is ezt mondhatta végül: megmaradtunk a hitben, és a szenvedésünk Isten hűségének bizonyysága lett.

Testvéreim, Isten fenyítése soha nem bosszú. Mindig megmentő szeretet. Ő gyakran ugyanazzal a kézzel fenyít és áld meg, ugyanazt az eszközt használja arra, hogy fájdalmat okozzon – és arra, hogy gyógyítson. Ha ezt felismerjük, akkor tanulunk, mint a gyermek, akit szeret az apja. És amikor majd újra együtt lehetünk az Atya házában, amikor szabadon ölelhetjük egymást testvérként, és teljes szívből dicsérhetjük Istent, akkor tudni fogjuk: Minden próbán keresztül...Ő hűséges maradt. Ámen.

Kelemen A. Csongor prédikációja, mely elhangzott a zwollei magyar református gyülekezet istentiszteletén, 2026. február 8-án.